

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 195/2022-80

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskou kanceláriou, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná jej konateľ a advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 35 D 122/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 35 D 122/2012 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo sťažovateľky na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **707,45 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavným sťažnostiam vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou sp. zn. Rvp 2162/2021 doručenou ústavnému súdu 20. októbra 2021 a doplnenou 22. novembra 2021, 24. januára 2022, 24. februára 2022 a 24. marca 2022 domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom notárky JUDr. Kataríny Petrovej (ďalej aj „notárka“) v konaní vedenom pod sp. zn. Dnot 29/2012, postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto nálezu, postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Cod 3/2014, sp. zn. 18 Cod 2/2017 a sp. zn. 21 Cod 4/2018 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 227/2017. Sťažovateľka požadovala vyslovenie príkazu notárke a okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Zároveň požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume zo strany notárky a okresného súdu po 10 000 eur, zo strany krajského súdu v sume 5 000 eur a zo strany najvyššieho súdu v sume 3 000 eur, ako aj náhradu trov konania spoločne a nerozdielne zo strany notárky, okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených, ako aj zo zistení ústavného súdu na podklade vyžiadaného predmetného spisu vyplýva, že okresný súd začal uznesením z 31. januára 2012 konanie o dedičstve podľa § 175a(x) ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a podľa § 38 ods. 1 OSP poveril notárku [REDAKOVANÉ], aby ako súdna komisárka vykonala úkony v konaní o dedičstve po poručiťelke. Súdna komisárka v rámci predbežného šetrenia 1. marca 2012 zistila, že poručiťelka zomrela so zanechaním závetu z 1. júla 1997 a listiny o vydedení z 15. júna 2006, ktorú v konaní o dedičstve predložila dcéra poručiťelky [REDAKOVANÉ] (ďalej len „dedička 1“) a ktorou bola sťažovateľka vydedená. Keďže sťažovateľka ako zákonná dedička poprela existenciu zákonného dôvodu vydedenia, okresný súd dedičské konanie uznesením č. k. 35 D 122/2012-47 z 27. júna 2012 prerušil podľa § 109 OSP na dobu 30 dní a odkázal sťažovateľku, aby podala žalobu na príslušnom súde o tom, že si uplatňuje svoje zákonné právo dediť, a tým popiera dôvody vydedenia, prípadne o tom, že listina o vydedení spísaná a podpísaná poručiťelkou je neplatná. Žaloba o určenie neplatnosti listiny o vydedení bola podaná sťažovateľkou 10. júla 2012 (konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 16 C 137/2012). Rozsudkom okresného súdu č. k. 16 C 137/2012-89 zo 7. mája 2013 bolo určené, že listina o vydedení sťažovateľky z 15. júna 2006 je neplatná (právoplatné 13. júna 2013).

3. Notárka vyzvala 20. augusta 2013 dedičku 1 na oznámenie, či so závetom poručiťelky súhlasí, prípadne či sa podľa § 479 Občianskeho zákonníka dovoľáva jeho relatívnej či absolútnej neplatnosti. Okresný súd uznesením č. k. 35 D 122/2012-72 z 3. septembra 2013 dedičské konanie podľa § 109 OSP prerušil a odkázal sťažovateľku, aby podala žalobu na príslušnom súde o určenie absolútnej platnosti, resp. neplatnosti listiny – závetu z 1. júla 1997. Sťažovateľka podala 16. septembra 2013 žalobu, ktorou sa domáhala vyslovenia čiastočnej neplatnosti závetu v časti, v ktorej opomenula sťažovateľku v rozsahu jej zákonného dedičského podielu. Rozsudkom okresného súdu č. k. 11C 241/2013-24 z 27. novembra 2013 bolo určené, že závet z 1. júla 1997 napísaný poručiťelkou je v časti, ktorou opomenula sťažovateľku ako svojho plnoletého potomka v rozsahu jej zákonného dedičského podielu, neplatný (právoplatné 9. decembra 2013).

4. Na notárskom úrade notárky sa 30. januára 2014 uskutočnilo prejednanie dedičstva po poručiťelke, na ktorom účastníčky dedičského konania navrhli súpis hnutel'ného a nehnuteľného majetku patriaceho do dedičstva, ktoré bolo odročené na 27. február 2014 s tým, že bude vyžiadané ocenenie nehnuteľností patriacich do dedičstva. Dňa 27. februára 2014 sa uskutočnilo prejednanie

dedičstva po poručiiteľke, na ktorom boli účastníčky dedičského konania vyzvané, aby do 27. marca 2014 predložili písomnú dohodu o vypořádání dedičstva s tým, že následne v prípade jej nepredloženia okresný súd vydá konečné uznesenie o dedičstve. Na pojednávaní vo veci prejednávania dedičstva, ktoré sa na notárskom úrade uskutočnilo 27. marca 2014, bola dedička 1 oboznámená s tým, že zo strany sťažovateľky nebolo doručené žiadne vyjadrenie k návrhu na vypořádanie dedičstva z jej strany a ani žiadny návrh na vypořádanie dedičstva.

5. Okresný súd následne uznesením č. k. 35D 122/2012-101 zo 7. apríla 2014 vo veci prejednávania dedičstva po poručiiteľke určil všeobecnú hodnotu dedičstva po poručiiteľke – určil hodnotu hnutel'ného, nehnuteľného majetku, výšku dlhov a hodnotu čistého dedičstva. Proti uzneseniu okresného súdu zo 7. apríla 2014 podala sťažovateľka 2. mája 2014 odvolanie. Dňa 13. mája 2014 bola sťažovateľka vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie a dedičke 1 bolo doručované odvolanie sťažovateľky na vyjadrenie. Spis bol na rozhodnutie o odvolaní predložený 11. júna 2014 krajskému súdu, ktorý vo veci odvolania rozhodol uznesením č. k. 1 CoD 3/2014-116 z 26. júna 2014 tak, že uznesenie okresného súdu zo 7. apríla 2014 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 14. júla 2014.

6. Dňa 18. augusta 2014 notárka vyzvala dedičku 1, aby predložila písomné podklady preukazujúce, že u sťažovateľky došlo za života poručiiteľky k darovaniu, ktoré nemožno považovať za darovanie obvyklé, a zároveň ju vyzvala na vyjadrenie, či trvá na ocenení nehnuteľností patriacich do dedičstva. Na výzvu bolo reagované podaním doručeným notárke 16. septembra 2014.

7. Dňa 9. októbra 2014 sa uskutočnilo na notárskom úrade notárky prejednanie dedičstva, na ktorom sťažovateľka zotrvala na požiadavke vypracovania znaleckého posudku.

8. Uznesením okresného súdu č. k. 35 D 122/2012 z 28. októbra 2014 bol ustanovený súdny znalec z odboru stavebníctva, odvetvia odhadu hodnoty nehnuteľností na vypracovanie znaleckého posudku, ktorým sa mala určiť všeobecná cena nehnuteľností patriacich do dedičstva po poručiiteľke. Sťažovateľke bola zároveň uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého skúmania v sume 500 eur, ktorú si splnila 26. novembra 2014. Dňa 16. decembra 2014 bol súdnemu znalcovi doručený spis na účely vypracovania znaleckého posudku. Z dôvodu nemožnosti vykonať obhliadku nehnuteľností na mieste samom pre obštrukcie zo strany dedičky 1 okresný súd 20. januára 2015 urobil výzvu na poskytnutie potrebnej súčinnosti.

9. Dňa 17. februára 2015 bol okresnému súdu predložený znalecký posudok č. 3/15 k hodnote určených nehnuteľností.

10. Uznesením okresného súdu č. k. 35 D 122/2012-220 z 10. marca 2015 bola súdnemu znalcovi priznaná odmena za vypracovanie znaleckého posudku. Sťažovateľka podala 11. marca 2015 návrh na vypracovanie kontrolného revízneho posudku z odboru účtovníctva a daňovníctva, na základe čoho bol uznesením č. k. 35 D 122/2012-245 zo 14. apríla 2015 ustanovený súdny znalec z odvetvia účtovníctva a daňovníctva Ing. Michal Sirka, ktorého úlohou bolo vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní od predloženia spisu.

11. Okresný súd vyzval 6. júla 2015 a 6. októbra 2015 peňažný ústav Tatra banku, a. s., na zaslanie detailných výpisov z účtov poručiiteľky. Okresný súd výzvu urgoval 12. februára 2016 s požiadavkou o zaslanie detailných výpisov z účtov poručiiteľky na podnet súdneho znalca, ktorý

oznámil, že predložené výpisy nie sú dostatočné na vypracovanie znaleckého posudku. Na urgenciu bolo reagované 16. februára 2016.

12. Súdny znalec predložil vypracovaný znalecký posudok 23. februára 2016. Následne bol znalecký posudok 9. marca 2016 doručovaný účastníckam konania. Uznesením č. k. 35 D 122/2012-313 z 3. marca 2016 bola súdnemu znalcovi priznaná odmena za vypracovaný znalecký posudok. Dňa 16. mája 2016 predložila podklady k dedičskému konaniu sťažovateľka.

13. Dňa 10. júna 2016 požiadala dedička 1 o odročenie pojednávania o dedičstve na dobu 60 dní na účely oboznámenia sa so znaleckým posudkom a s podkladmi predloženými sťažovateľkou.

14. Dňa 1. augusta 2016 dedička 1 predložila vyjadrenie k znaleckému posudku a podkladom sťažovateľky, ktoré bolo doručované 9. augusta 2016 na zaujatie stanoviska sťažovateľke. Sťažovateľka doručila stanovisko 7. septembra 2016, ktoré bolo následne doručované 12. septembra 2016 dedičke 1, ktorá predložila záverečný návrh na vyporiadanie dedičstva 20. októbra 2016. Záverečný návrh bol následne doručovaný sťažovateľke 20. októbra 2016 spolu s výzvou na predloženie návrhu na vyporiadanie dedičstva najneskôr do 14. novembra 2016.

15. Dňa 14. novembra 2016 sa uskutočnilo na notárskom úrade notárky pojednávanie, na ktorom sťažovateľka namietla absolútnu neplatnosť závetu poručiťky, na základe čoho okresný súd uznesením č. k. 35 D 122/2012-356 z 22. novembra 2016 dedičské konanie podľa § 109 OSP prerušil a sťažovateľku odkázal na podanie žaloby o určenie absolútnej neplatnosti závetu (konanie o žalobe o neplatnosť závetu podanej 9. decembra 2016 vedené okresným súdom pod sp. zn. 13 C 242/2016). Proti uzneseniu okresného súdu o prerušení konania podala 20. decembra 2016 dedička 1 odvolanie, ktoré bolo 2. februára 2017 doručované na vyjadrenie sťažovateľke. Spis bol na rozhodnutie o odvolaní predložený krajskému súdu 14. marca 2017 (konanie vedené pod sp. zn. 18 CoD 2/2017). Dňa 27. marca 2017 bolo krajskému súdu predložené vyjadrenie sťažovateľky, ktoré bolo 10. apríla 2017 doručované na vedomie dedičke 1.

16. Na odvolanie bolo uznesenie okresného súdu o prerušení konania potvrdené ako vecne správne uznesením krajského súdu č. k. 18 CoD 2/2017-387 z 30. mája 2017. Spis bol vrátený 17. júla 2017 okresnému súdu, ktorý rozhodnutie odvolacieho súdu doručoval účastníckam konania 6. septembra 2017.

17. Proti uzneseniu krajského súdu z 30. mája 2017 podala 7. novembra 2017 dedička 1 dovolanie, ktoré bolo 9. novembra 2017 doručované na vyjadrenie sťažovateľke, ktorá sa k nemu vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 8. decembra 2017. Spis bol na rozhodnutie o dovolaní predložený najvyššiemu súdu 29. decembra 2017 (konanie vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 7 Cdo 227/2017). O dovolaní rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 7 Cdo 227/2017-415 z 29. mája 2018 tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol vrátený 16. júla 2018 okresnému súdu, ktorý následne 4. októbra 2018 doručoval rozhodnutie dovolacieho súdu a predložil spis 2. novembra 2018 krajskému súdu.

18. Po vrátení veci krajský súd rozhodol opätovne uznesením č. k. 21 Cod 4/2018 z 21. decembra 2018 tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie o prerušení dedičského konania z 22. novembra 2016 zrušil. Spis bol vrátený 22. januára 2019 okresnému súdu, ktorý následne doručoval rozhodnutie odvolacieho súdu 4. februára 2019 a spis opätovne predložil notárskemu úradu.

19. Dňa 15. februára 2019 bol okresnému súdu predložený zo strany sťažovateľky návrh na vyporiadanie dedičstva, ktorý bol následne doručovaný na vyjadrenie dedičke 1. Vyjadrenie dedičky 1 bolo doručené 15. apríla 2019. Dňa 23. apríla 2019 požiadal o zapožičanie predmetného spisu sudca okresného súdu ku konaniu sp. zn. 13 C 242/2016 o absolútnu neplatnosť závetu. Žiadosti bolo zo strany notárskeho úradu notárky vyhovené a predmetný spis bol 26. apríla 2019 predložený okresnému súdu k veci vedenej pod sp. zn. 13 C 242/2016, v ktorej bol okresným súdom vydaný rozsudok č. k. 13 C 242/2016-169 z 11. júna 2019, ktorým bola žaloba zamietnutá. Proti rozsudku okresného súdu z 11. júna 2019 bolo podané odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 8 Co 118/2019-215 z 30. novembra 2020 tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne (právoplatné 4. januára 2021).

20. Na notárskom úrade notárky sa vo veci dedičského konania uskutočnilo 27. júla 2021 pojednávanie, ktoré bolo odročené do 27. augusta 2021 s tým, že účastníckam dedičského konania bolo oznámené, že v prípade, ak v lehote do 27. augusta 2021 nebude okresnému súdu predložená písomná dohoda o vyporiadaní dedičstva podpísaná oboma účastníckami dedičského konania, bude dedičské konanie ukončené podľa zákona a závetu. Zo záznamu notárky z 27. augusta 2021 vyplýva, že medzi účastníckami dedičského konania k uzavretiu dohody o vyporiadaní dedičstva nedošlo. Spis bol postúpený okresnému súdu notárkou 2. septembra 2021.

21. Uznesením okresného súdu č. k. 35 D 122/2012 zo 7. septembra 2021 bolo potvrdené nadobudnutie dedičstva podľa zákonných podielov a závetu s prihliadnutím na započítanie toho, čo za života poručiťky od nej účastníčky konania bezplatne dostali. Proti uzneseniu okresného súdu zo 7. septembra 2021 podala sťažovateľka odvolanie doplnené podaním z 18. októbra 2021, ktoré bolo doručované 28. decembra 2021 dedičke 1 na vyjadrenie. Sťažovateľka bola 28. decembra 2021 vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie, ktorý bol zaplatený 3. januára 2022. Krajskému súdu bol spis predložený 8. februára 2022 (konanie vedené pod sp. zn. 21 CoD 1/2022)

22. Ústavnou sťažnosťou sp. zn. Rvp 2270/2021 doručenou ústavnému súdu 5. novembra 2021 a doplnenou 15. novembra 2021 sa sťažovateľka domáhala v kontexte existencie zbytočných prietáhov v napadnutom dedičskom konaní vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru postupom notárky v napadnutom konaní, postupom okresného súdu v napadnutom konaní, postupom krajského súdu v napadnutých konaniach a postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní. Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume po 10 000 eur zo strany notárky a okresného súdu a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur zo strany krajského súdu a v sume 3 000 eur zo strany najvyššieho súdu. Sťažovateľka zároveň požadovala náhradu trov konania spoločne a nerozdielne zo strany notárky, okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu.

23. Uznesením ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 71/2021 z 1. decembra 2021 boli veci vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2162/2021 a sp. zn. Rvp 2270/2021 spojené na spoločné konanie vedené pod sp. zn. Rvp 2162/2021.

24. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 195/2022 z 12. apríla 2022 boli ústavné sťažnosti sťažovateľky prijaté na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, práv na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Vo zvyšnej časti boli ústavné sťažnosti odmietnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľky

25. Podstatou argumentácie sťažovateľky je existencia zbytočných prietáhov v konaní vedenom v dedičskej veci po poručiťelke [REDAKOVANÉ], ktoré sa ku dňu podania ústavnej sťažnosti vedie už viac ako 9 rokov. K celkovej dĺžke napadnutého konania prispeli predovšetkým notárka a okresný súd, a to tým, že konanie opakovane prerušovali na 30 dní, aby sťažovateľke umožnili podať žalobu o určenie neplatnosti závetu poručiťelky. Okrem uvedeného uznesenie okresného súdu zo 7. apríla 2014 bolo vydané nepresne a s nedostatočne zisteným skutkovým stavom. Zodpovednosť za efektívne dedičské konanie nesie primárne okresný súd, ktorý vykonával dozor nad činnosťou notárky. Aj notárka ako súdna komisárka prispela svojou neefektívnou činnosťou k celkovej dĺžke dedičského konania.

26. Rozhodnutie vo veci dedičského konania má pre sťažovateľku enormne dôležitý význam, keďže ide o majetok, na ktorý má sťažovateľka zákonné právo. V čase začatia dedičského konania mala sťažovateľka 68 rokov a v súčasnosti, keď dedičské konanie stále nie je právoplatne skončené, má 78 rokov. Z uvedeného dôvodu u nej existuje dôvodná obava, že sa výsledku právoplatného rozhodnutia všeobecných súdov ani nedožije.

27. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, je sťažovateľka toho názoru, že určenie veľkosti majetkovej podstaty dedičstva patrí do bežnej rozhodovacej agendy notárov a všeobecných súdov a po právnej stránke ho v žiadnom prípade nemožno považovať za zložitú.

28. V konkrétnych okolnostiach veci neexistujú ani okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľky. Samotná neprimeraná dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľky, ktorá bola vždy aktívnou stranou.

29. Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia sťažovateľka odôvodňuje existenciou extrémnej dĺžky nekonania, ako aj zbytočných prietáhov. Vzhľadom na závažnosť porušenia práv a s prihliadnutím na vysoký vek sťažovateľky je dostatočne dôvodné vyžadovať si od notárky a okresného súdu primerané finančné zadost'učinenie v sume od každého po 10 000 eur. Nekonanie zo strany orgánov verejnej moci spôsobuje u sťažovateľky zníženie dôvery v justíciu a sklamanie.

30. V kontexte existencie zbytočných prietáhov z dôvodu extrémnej celkovej dĺžky napadnutého konania sťažovateľka namieta aj porušenie svojich majetkových práv. Poukazuje pritom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Immobiliare Saffi v. Taliansko. Tvrdí, že z dôvodu porušenia jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov zo strany okresného súdu a notárky nemôže užívať dedičstvo, ktoré by jej spravodlivo malo patriť. K zásahu do jej majetkových práv tak došlo tým, že ani po vyše 9 rokoch nemá žiadny konečný právny titul, na základe ktorého by mohla pokojne užívať svoj majetok, ktorý jej patrí ako časť dedičstva po poručiteľke.

31. Podľa sťažovateľky dochádza k porušeniu zásady legality a legitimacy, ako aj proporcionality zákroku proti základnému právu vlastníť majetok, keďže sťažovateľka sa dostala do priestoru, keď z dôvodu dlhodobej nečinnosti súdnej moci dochádza k neúnosne dlhému obdobiu, keď nemôže riadne užívať nadobudnutý majetok – časť dedičstva po poručiteľke. Zdĺhavý a neefektívny postup vo veci konajúcich orgánov verejnej moci vedie k vzniku škody z dôvodu, že časť dedičstva nie je možné predať či prenajať, a tak brať z majetku sťažovateľky plody.

32. Sťažovateľka nemá žiadny právny prostriedok na ochranu svojho vlastníckeho práva, čo považuje za rozporné s čl. 13 dohovoru, keďže napriek snahe dopracovať sa k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa nadobudnutého dedičstva (časti dedičstva) tak nebolo zo strany súdnej moci učené ani po vyše 9 rokoch trvania napadnutého konania.

33. Predmet dedičského konania – samotné dedičstvo má pre sťažovateľku extrémny význam, pritom *de facto* a *de iure* je jej prístup k dedičstvu zablokovaný. Z dôvodu extrémne dlhého a hrubo porušujúceho stavu si sťažovateľka uplatňuje primerané finančné zadost'učinenie, ktoré považuje za dôvodné a adekvátne s ohľadom na dĺžku konania a intenzitu porušenia svojich práv.

III.

Vyjadrenia okresného súdu a zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

34. Po prijatí ústavných sťažností na ďalšie konanie sa k nim na podklade výzvy ústavného súdu z 13. apríla 2022 vyjadril predseda okresného súdu, ktorý odkázal na v prílohe zahrnuté podanie zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa v predmetnom podaní po poskytnutí prehľadu vo veci vykonaných procesných úkonov (ktorý sa v podstatnom zhoduje s prehľadom procesných úkonov uvádzaných v časti I tohto nálezu) k podstatnej námietke sťažovateľky, podľa ktorej dosiaľ nebolo rozhodnuté o všeobecnej hodnote dedičstva, uviedla, že táto (všeobecná hodnota) sa v priebehu napadnutého konania menila, a to na základe opakovaných zmien vo výške aktív a pasív uvádzaných účastníkmi, najmä sťažovateľkou, ako aj súm darov, ktorými boli účastníčky obdarované poručiteľkou nad rámec bežného obdarovania. Vo veci bolo na základe návrhu sťažovateľky nariadené znalecké dokazovanie, ako aj kontrolný revízny posudok, čo v spojitosti s nespolupracovaním účastníčok napadnutého konania malo podstatný vplyv na dĺžku a priebeh napadnutého konania.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

35. Na podklade výzvy ústavného súdu z 20. apríla 2022 sa k ústavným sťažnostiam vyjadrila zúčastnená osoba (dedička 1), ktorá v podaní z 10. mája 2022 predovšetkým zdôraznila, že v napadnutom konaní k prieťahom v konaní zásadnou mierou prispela samotná sťažovateľka, ktorá mala už od začiatku dedičského konania v roku 2012 vedomosť o existencii listiny o vydedení, ako aj závetu poručiteľky, ktorým bol všetok majetok odkázaný dedičke 1. Napriek vedomosti o oboch

skutočnostiach počas ústneho konania vykonaného na notárskom úrade 11. júna 2012 svoje námietky upriamila výlučne len proti listine o vydedení. K prerušeniu napadnutého konania došlo 27. júna 2012. Následne prebehlo konanie vo veci určenia neplatnosti listiny o vydedení, ktoré bolo právoplatne skončené 13. júna 2013. Až následne po skončení predmetného súdneho konania vznikla sťažovateľka počas ústneho konania na notárskom úrade, ktoré sa uskutočnilo 20. augusta 2013, námietku proti samotnému závetu a požiadala o poskytnutie lehoty na podanie žaloby o určenie absolútnej neplatnosti závetu. Napadnuté konanie tak bolo prerušené po druhýkrát, pričom následne bola podaná žaloba o vyslovenie absolútnej neplatnosti závetu, pričom konanie o nej bolo právoplatne skončené až rozhodnutím z 27. novembra 2013.

36. V priebehu opakovaného konania pred súdom prvej inštancie (bod 15 tohto nálezu) sťažovateľka opätovne namietala absolútnu neplatnosť závetu a opakovane si vyžiadala lehotu na podanie príslušnej žaloby. Napadnuté konanie tak bolo opätovne prerušené, pričom v dôsledku rozhodnutia najvyššieho súdu (body 17 a 18 tohto nálezu) bolo napokon rozhodnutie súdu prvej inštancie o prerušení dedičského konania z 22. novembra 2016 zrušené. Z odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu pritom vyplýva, že sťažovateľka svojou vlastnou procesnou aktivitou vytvára taký stav, ktorý bráni docieleniu čo najrýchlejšieho vyriešenia sporu o všetkých skutočnostiach významných pre rozhodnutie o dedičskom práve a jej návrhu na opakované prerušenie konania nie je možné vyhovieť.

37. Sťažovateľka aj naďalej trvala na podanej žalobe o určenie absolútnej neplatnosti závetu, pričom súdom prvej inštancie bola písomne upozornená na to, že žaloba sa javí ako neprípustná a zjavne nedôvodná, pričom okresný súd ju vyzval, aby z dôvodov hospodárnosti vzala žalobu späť.

38. Sťažovateľka na uvedenú výzvu reagovala písomným podaním zo 14. mája 2019, v ktorom prezentovala svoj záujem vo veci podanej žaloby pokračovať a po vydaní rozhodnutia súdu prvej inštancie sa dokonca aj odvolala. Súdny spis vedený v napadnutom konaní tak bol pripojený k veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 13 C 242/2016 a v dedičskej veci sa preto nepokračovalo. Sťažovateľka tak svojím procesným postupom vytvárala priet'ahy a bránila v prijatí konečného rozhodnutia v dedičskej veci, a preto je paradoxné, že práve sťažovateľka je tou, ktorá namieta údajný zásah do jej základných práv v dôsledku priet'ahov v konaní, ktorých pôvodcom (ak by k nim aj došlo) bola samotná sťažovateľka, ktorá opakovane vznášala v dedičskom konaní s odstupom niekoľkých rokov námietky brániace prejednaniu dedičstva po poručiťel'ke. K zásahu do práv sťažovateľky tak podľa zúčastnenej osoby nedošlo.

III.3. Replika sťažovateľky:

39. V replike k vyjadreniam okresného súdu a zúčastnenej osoby doručenej ústavnému súdu 24. mája 2022 sťažovateľka v podstatnom konštatovala, že zotr'áva na svojej argumentácii obsiahnutej v ústavných sťažnostiach, pričom argumentáciu okresného súdu považuje za nesúladnú s ustálenou judikatúrou ústavného súdu.

40. Sťažovateľka zdôraznila, že okresný súd sa k jednotlivým úkonom a ich časovému odstupu ani k jej argumentom nevyjadril, pričom uvedené skutočnosti jej bránia sa obsiahlejšie k podaniu vyjadriť.

41. S prihliadnutím na chronologický prehľad procesných úkonov uviedla, že konanie trvá od roku 2012, pričom ani k dnešnému dňu nie je právoplatne ukončené. Okresný súd podľa sťažovateľky konal nesústredene a neefektívne.

42. Vo vzťahu k argumentácii zúčastnenej osoby sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že využitie riadnych opravných prostriedkov v konaní, mimoriadnych opravných prostriedkov či iných návrhov nemožno sťažovateľke vyčítať. Odkazuje na judikatúru ESLP, podľa ktorej povinnosťou sťažovateľky je iba „preukázať starostlivosť pri uskutočňovaní procesných krokov, ktoré sa ho týkajú, zdržať sa použitia taktiky zdržiavania a využiť rozsah, ktorý vnútroštátne právo poskytuje pre skrátenie konania“.

43. Poukazujúc na rozhodnutie ESLP vo veci Vallar proti Francúzsku, sa domnieva, že sťažovateľke nemožno vyčítať, že využila všetky opravné prostriedky, ktoré má k dispozícii. Okrem sťažovateľky opravné prostriedky využívala aj zúčastnená osoba.

44. Argumentácia okresného súdu a zúčastnenej osoby tak podľa sťažovateľky nemôže ospravedlniť dĺžku napadnutého konania, ktoré k dnešnému dňu trvá neprimerane dlhé obdobie. Podané ústavné sťažnosti sú preto dôvodné.

45. Sťažovateľka si zároveň uplatnila náhradu trov konania za ďalší úkon – repliku.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

46. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní okresného súdu, zúčastnenej osoby a sťažovateľky, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v napadnutom konaní:

47. Ústavný súd v kontexte predmetu konania o ústavných sťažnostiach konštatuje, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 1 listiny) na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru a vychádza z judikatúry ESLP k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno ich namietané porušenie posudzovať spoločne (m. m. IV. ÚS 120/2018, IV. ÚS 276/2020).

48. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu alebo iného štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu. Na naplnenie základného práva podľa

čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby súd alebo štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

49. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

50. V súvislosti so skutočnosťou, že sťažovateľka ústavnými sťažnosťami napáda dedičské konanie a v rámci neho aj postup notárky poverenej rozhodnutím vo veci, ústavný súd konštatuje, že už v rámci svojej predchádzajúcej činnosti judikoval, že úkony notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu, a preto aj nimi možno spôsobiť zbytočné prietahy, za ktoré nesie zodpovednosť všeobecný súd (m. m. II. ÚS 223/08, II. ÚS 727/2014).

51. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavné sťažnosti sťažovateľky.

Faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje:

52. Aj keď prejednanie dedičstva nemožno bez ďalšieho považovať za právne zložité, keďže vymedzená agenda je upravená stabilnou rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 246/2022), berúc do úvahy konkrétne okolnosti prejednávaného prípadu, ústavný súd konštatuje, že predmet sporu sa v tomto prípade vyznačuje faktickou zložitosťou, a to s prihliadnutím na potrebu vypracovania znaleckých posudkov vo veci určenia všeobecnej hodnoty aktív patriacich do dedičstva po poručiiteľke z rôznych odborov (body 8 a 10 tohto nálezu). Skutkovú zložitosť prejednáwanej veci preukazujú aj procesné úkony okresného súdu vykonávané nadštandardne v etape znaleckého skúmania, ktoré boli vyvolané obštrukciami zo strany dedičky 1 (bod 8 tohto nálezu), ako aj nedôslednosťou peňažného ústavu pri obstarávaní nevyhnutných podkladov (bod 11 tohto nálezu).

53. Ústavný súd preto konštatuje, že prejednávaná vec sa javí ako skutkovo zložitejšia.

Správanie účastníka súdneho konania:

54. V kontexte druhého kritéria, ktorým je správanie sťažovateľky ako účastníčky dedičského konania, ústavný súd konštatuje, že na predĺžení napadnutého konania sa pričínila svojím správaním aj samotná sťažovateľka.

55. Už zmieňovaný záver ústavný súd odôvodňuje zotrvaním sťažovateľky na prejednaní opätovne podanej žaloby o neplatnosť závetu (konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 13 C 242/2016) v období po rozhodnutí najvyššieho súdu vo veci prerušenia dedičského konania (bod 17 tohto nálezu). Z relevantného uznesenia najvyššieho súdu č. k. 7 Cdo 227/2017 z 29. mája 2018 totiž vyplynul pre súdy nižších inštancií záväzný právny názor, podľa ktorého ak dedič odkázaný dedičským súdom na podanie žaloby podľa § 175k ods. 2 OSP (v súčasnosti podľa § 194 ods. 2 CMP) žalobu v určenej lehote podal, následne sa ale pričínil o taký výsledok ním iniciovaného konania, pri ktorom spor o všetkých skutočnostiach významných pre rozhodnutie o dedičskom práve odstránený nebol, poskytovanie mu novej lehoty na začatie ďalšieho konania (ako ani opätovné prerušovanie konania o dedičstve na takýto účel) nie je možné.

56. Z už uvedeného vyplýva aj to, že na podklade citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu musela mať sťažovateľka ako účastníčka napadnutého dedičského konania (dokonca zastúpená právnym zástupcom) vedomosť o tom, že vo veci opakovane podanej žaloby o neplatnosť závetu nemôže byť úspešná. Za týchto okolností je preto opodstatnené tvrdenie zúčastnenej osoby (body 36 až 38 tohto nálezu), podľa ktorého sťažovateľka svojou vlastnou procesnou aktivitou vytvorila stav, ktorý bránil čo najrýchlejšiemu prejednaní dedičstva po poručiťke v napadnutom konaní, a to zotrvaním na prejednaní opätovne podanej žaloby o neplatnosť závetu, ktorá bola podaná bez zákonného podkladu. Sťažovateľka bola dokonca samotným okresným súdom vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 242/2016 vyzvaná v zmysle § 138 CSP, aby z dôvodov hospodárnosti žalobu zobrala späť, sťažovateľka však na túto výzvu reagovala oznámením, že na prejednaní žaloby aj naďalej trvá (rozsudok okresného súdu č. k. 13 C 242/2016-169 z 11. júna 2019), pričom po následnom rozhodnutí súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby pre jej neprípustnosť dokonca podala riadny opravný prostriedok, o ktorom rozhodoval krajský súd (bod 19 tohto nálezu).

57. Ústavný súd s prihliadnutím na osobitosti dedičského konania dáva do pozornosti judikatúru, podľa ktorej na rozhodnutie vo veci existencie zbytočných prietahov môžu mať zásadný vplyv aj okolnosti determinujúce postup v inom (súvisiacom) konaní. Napríklad v súlade s rozhodnutím ESLP vo veci Matoušková v. Slovenská republika (sťažnosť č. 39752/98, rozsudok ESLP z 12. 11. 2002, bod 73) je pri posudzovaní primeranosti lehoty v konaní, ktoré je prerušené, potrebné zobrať do úvahy aj obdobie, v rámci ktorého sa rozhodovalo o predbežnej otázke v inom konaní, a to za predpokladu, že výsledok konania o danej predbežnej otázke je pre konanie, v ktorom sa otázka primeranosti lehoty posudzuje, rozhodujúci.

58. V konkrétnych okolnostiach veci mal výsledok konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 13 C 242/2016 vo veci opätovného podania žaloby o neplatnosť závetu pre súvisiace dedičské konanie zásadný význam, a preto je potrebné pri posudzovaní existencie zbytočných prietahov v napadnutom konaní zobrať do úvahy aj relevantné konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 13 C 242/2016. Skutočnosti, na ktoré ústavný súd poukázal v bodoch 55 a 56 tohto nálezu, však dávajú podklad na záver o tom, že sťažovateľka svojím správaním priečiacim sa zásade hospodárnosti konania v súvisiacej veci o neplatnosť závetu zotrvaním na rozhodnutí o žalobe za zrejmeho stavu jej zjavnej nedôvodnosti a neprípustnosti prispela k predĺženiu napadnutého dedičského konania, ktoré nemôže byť pričítané na vrub okresnému súdu.

59. Už uvedený záver sa neprieči už stabilnému názoru ústavného súdu o tom, že využívanie zákonných opravných prostriedkov či návrhov zo strany účastníkov konania nemožno považovať

za také správanie, ktoré by spôsobovalo zbytočné prietahy v napadnutom konaní (m. m. IV. ÚS 135/2021), keďže sa týka následného nehospodárneho postupu sťažovateľky v kontexte existencie právne záväzného názoru dovolacieho súdu vysloveného v súvisiacej veci.

60. Okrem už uvedeného špecifikum dedičského konania je dané zákonom stanovenými spôsobmi jeho skončenia, pričom tieto (spôsoby) sú v zásade ovplyvnené do veľkej miery samotným správaním účastníkov dedičského konania. Ani v dedičskom konaní nemožno, samozrejme, opomínať povinnosť všeobecného súdu postupovať vo veci tak, aby nedochádzalo k vzniku zbytočných prietahov, no berúc do úvahy skutočnosť, že najbežnejším a v zásade aj najrýchlejším spôsobom skončenia dedičského konania je schválenie dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva, nemožno opomínať ani tú skutočnosť, že samotné správanie dedičov je výrazným faktorom ovplyvňujúcim celkovú dĺžku dedičského konania (m. m. IV. ÚS 246/2022).

61. Skutočnosti uvádzané v bode 4 tohto nálezu a predovšetkým to, že sťažovateľka na výzvu notárky na predloženie písomnej dohody o vyporiadaní dedičstva, resp. vyjadrenia k návrhu písomnej dohody predloženej dedičkou 1 vôbec nereagovala, nesvedčia o aktívnom prístupe sťažovateľky, ktorý by napomáhal k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty v napadnutom konaní.

Postup súdu v konaní:

62. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

63. Ústavný súd síce z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní nezistil obdobia nečinnosti s výnimkou krátkodobej nečinnosti v trvaní 6 mesiacov od januára 2021, keď došlo k právoplatnému skončeniu súvisiaceho konania vo veci neplatnosti závetu, až do júla 2021, keď sa uskutočnilo pojednávanie vo veci (body 19 a 20 tohto nálezu), no identifikoval neefektívnu činnosť, t. j. činnosť, ktorá nesmerovala efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

64. Ako zdĺhavý a v konečnom dôsledku aj neefektívny hodnotí ústavný súd postup okresného súdu súvisiaci s vykonávaním znaleckého dokazovania v odbore účtovníctva. Aj napriek skutočnosti, že k nariadeniu znaleckého skúmania došlo už v apríli 2015, pričom súdnemu znalcovi bola uložená povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní, k vypracovaniu znaleckého posudku došlo až vo februári 2016, t. j. po 10 mesiacoch od nariadenia znaleckého skúmania.

65. Podľa judikatúry ústavného súdu všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníka konania, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi (m. m. IV. ÚS 31/05). Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie preto zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 56/02, II. ÚS 500/2015, IV. ÚS 273/2020).

66. Neefektívnosť v postupe okresného súdu ústavný súd konštatuje aj v súvislosti s vydaním uznesenia zo 7. apríla 2014, ktoré bolo zrušené odvolacím súdom z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti (bod 5 tohto nálezu). Krajský súd pritom v zrušujúcom uznesení

č. k. 1 CoD 3/2014-116 z 26. júna 2014 vytkol okresnému súdu, že sa dosiaľ nezaoberal skutočnosťami majúcimi podstatný vplyv na rozhodnutie vo veci, a to s prihliadnutím na § 484 Občianskeho zákonníka, z ktorého jednoznačne vyplýva, že aj pri dedení zo závetu (ako to je v predmetnej veci) je potrebné započítať dary za situácie, ak by obdarovaný dedič bol oproti dedičovi uvedenému v § 479 Občianskeho zákonníka, teda aj plnoletému potomkovi, neodôvodnene zvýhodnený. Nezaobranie sa relevantnými skutočnosťami týkajúcimi sa výšky darov a eventuálnym zvýhodnením, ktoré mohlo nastať u dedičky 1, zo strany okresného súdu (resp. notárky) bolo dôvodom vrátenia veci okresnému súdu na nové konanie, a tým prispelo k jeho celkovému predĺženiu.

67. K neefektívnemu postupu vedúcemu k predĺženiu napadnutého konania došlo aj v súvislosti s prerušením dedičského konania, na ktoré nebol zákonný dôvod (body 15 až 18 tohto nálezu).

68. Nad rámec už uvedeného v kontexte skutočnosti, že napadnuté konanie vedené okresným súdom nebolo v čase podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené ani po uplynutí viac ako 9 rokov, ústavný súd považoval za nevyhnutné zdôrazniť, že na celkovú dĺžku napadnutého konania mala vplyv procesná aktivita sťažovateľky ako zákonnej dedičky, ktorou táto v chronologickom slede namietala v úvode konania neplatnosť listiny o vydedení (konanie právoplatne skončené 13. júna 2013), následne neplatnosť závetu (konanie právoplatne skončené 9. decembra 2013) a následne sa dožadovala vypracovania znaleckého posudku na účely stanovenia hodnoty nehnuteľností, ako aj kontrolného revízného posudku z odboru účtovníctva a daňovníctva a v konečnom dôsledku podala opätovne žalobu o neplatnosť závetu.

69. Ústavný súd nerozporuje tvrdenie sťažovateľky o tom, že na uvedenú procesnú aktivitu bola oprávnená (k tomu pozri aj stabilný právny názor uvedený v bode 58 tohto nálezu), no zároveň zdôrazňuje, že účastník konania, ktorý v jeho priebehu sústavne využíva zákonom mu dané procesné možnosti, dokonca iniciuje súvisiace konania sporového charakteru majúce vyššie časové nároky, musí logicky strpieť skutočnosť, že rozhodovanie v jeho veci (základnom konaní) sa nevyhnutne predlži. V kontexte už uvedeného nemožno preto nahliadať na existenciu zbytočných prietáhov v príslušnom konaní výlučne cez prizmu matematického sčítania jeho celkovej doby, ale prihliadať na konkrétne okolnosti každej prejednávanej veci. Už spomínané sťažovateľkou využívané procesné úkony pritom zásadným spôsobom prispeli k jeho predĺženiu, čo bráni konštatovaniu existencie extrémnych prietáhov v napadnutom konaní.

70. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 50 až 68 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní neefektívnym postupom nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádzala. Neefektívnym postupom okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

71. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci ústavných sťažností už okresným súdom bolo vo veci rozhodnuté, pričom vec sa v súčasnosti nachádza z dôvodu podaného odvolania na krajskom súde, ústavný súd požiadavke sťažovateľky, aby prikázal

okresnému súdu v napadnutom konaní konat' bez zbytočných priet'ahov nevyhovet tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie postupom okresného súdu v napadnutom konaní:

72. Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (v ktorých obsahu niet zásadných odlišností) uvádza, že časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej. V súlade s judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych priet'ahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu. Ignorovanie týchto princípov konajúcim súdom môže mať za následok porušenie práva na fér proces (čl. 46 ods. 1 ústavy) v jeho časovej dimenzii.

73. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z dôvodov existencie zbytočných priet'ahov môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné priet'ahy, ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae* (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*).

74. V napadnutom konaní ústavný súd s prihliadnutím na konkrétne už zmieňované okolnosti komplexne obsiahnuté v bodoch 67 a 68 tohto nálezu, ktoré bránia konštatovaniu existencie extrémnych priet'ahov v konaní, nezistil naplnenie podmienok na vyslovenie záveru o odmietnutí spravodlivosti, t. j. nezistil pochybenia takej intenzity, ktoré by umožňovali k takémuto záveru dospieť, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu, a požiadavke na vyslovenie porušenia práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyhovet.

IV.3. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok a práva na pokojné užívanie majetku postupom okresného súdu v napadnutom konaní:

75. Sťažovateľka odôvodňuje porušenie svojich práv vlastníť majetok tým, že ani po vyše 9 rokoch nemá žiadny konečný právny titul, na základe ktorého by mohla pokojne užívať svoj majetok, ktorý jej patrí ako časť dedičstva po poručiťelke.

76. „Majetkom“ podliehajúcim ochrane čl. 1 dodatkového protokolu môžu byť „majetky existujúce“ alebo majetkové hodnoty vrátane pohľadávok, o ktorých sťažovateľ môže tvrdiť, že má aspoň legitímnu nádej na ich zhmotnenie (Pine Valley Developments a ďalší proti Írsku, sťažnosť č. 12742/87, rozsudok z 29. 11. 1991, bod 51). Sťažovateľka vystupuje v pozícii zákonnej dedičky, o ktorej možno tvrdiť s prihliadnutím na existujúcu zákonnú právnu úpravu, že takáto legitímna

nádej na zhmotnenie majetkovej hodnoty existuje, aj keď u nej dosiaľ nedošlo k deklarácii nadobudnutia časti dedičstva na podklade právoplatného titulu všeobecného súdu, a preto je na mieste uplatniť domnienku, podľa ktorej v konkrétnych okolnostiach veci ide o majetok podliehajúci ochrane čl. 1 dodatkového protokolu.

77. V prípadoch, keď sťažovateľ tvrdil, že dĺžka konania sama osebe predstavovala pokračujúci zásah do vlastníckeho práva, ESLP rozhodol, že je nevyhnutné preskúmať dĺžku namietaného konania podľa čl. 1 dodatkového protokolu (Zanghì proti Taliansku, rozsudok z 10. 2. 1993, § 23), alebo rozhodol, že posúdenie tejto otázky by bolo predčasné (Beller proti Poľsku, rozsudok z 1. 2. 2005, § 74). V prípadoch týkajúcich sa mimoriadne dlhých konaní ESLP rozhodol, že ich zdĺhavé vedenie (Kunić proti Chorvátsku, rozsudok z 11. 1. 2007, ods. 67; Machard proti Francúzsku, rozsudok z 25. 4. 2006, § 15) alebo iné opatrenia prispievajúce k omeškaniu (Immobiliare Saffi proti Taliansku, rozsudok z 28. 7. 1999, § 59) mali tiež priamy vplyv na právo sťažovateľov na pokojné užívanie ich „majetku“.

78. Vzhľadom na skutočnosť, že každý prípad si vyžaduje prihliadať na jeho osobitosti, ústavný súd, berúc do úvahy skutočnosti obsiahnuté komplexne v bodoch 67 a 68 tohto nálezu, konštatuje, že k zásahu do podstaty práva sťažovateľky vlastniť majetok, resp. práva na pokojné užívanie majetku postupom okresného súdu v napadnutom konaní nedošlo, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výrokovej časti tohto nálezu, a požiadavke na vyslovenie porušenia práv zaručených čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu nevyhovet.

IV.4. K namietanému porušeniu práva na účinný opravný prostriedok:

79. Podstatou práva zakotveného v čl. 13 dohovoru je zaistenie účinného opravného prostriedku pred vnútroštátnym orgánom za porušenie záruk vyplývajúcich z čl. 6 ods. 1 dohovoru – v konkrétnych okolnostiach tu prejednávanej veci práva prejednať záležitosť v primeranej lehote (Kudła proti Poľsku, sťažnosť č. 30210/96, rozsudok ESLP z 26.10.2000, § 156). *Conditio sine qua non* vyslovenia porušenia označeného ustanovenia je preto skutočnosť, že účinný vnútroštátny opravný prostriedok nie je k dispozícii.

80. Keďže samotný ESLP považuje ústavnú sťažnosť za účinný vnútroštátny opravný prostriedok dostupný v kontexte namietaného porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (k tomu pozri Andrášik a ostatní proti Slovensku, sťažnosti č. 57984/00, 60226/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00 and 68563/01, rozhodnutie o prijateľnosti sťažností ESLP z 22. 10. 2002), v rámci ktorej v tu prejednávanej veci ústavný súd vecne posúdil v kontexte existencie zbytočných prietahov aj námietky tvrdeného odmietnutia spravodlivosti, ako aj porušenia majetkových práv, ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by záver o porušení čl. 13 dohovoru odôvodňovali, a preto požiadavke sťažovateľky na vyslovenie porušenia práva na účinný opravný prostriedok nevyhovet tak, ako to je uvedené v bode 4 výrokovej časti tohto nálezu.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

81. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

82. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, ak o to požiadal.

83. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

84. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie práv zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorej ústavný súd vyhovel, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadostučinenie v sume 10 000 eur, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 29 tohto nálezu.

85. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

86. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na jej faktickú zložitost' a berúc do úvahy neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, a prihliadajúc na skutočnosť pričinenia sa sťažovateľky na predĺžení napadnutého konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadostučinenia sťažovateľke v sume 1 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadostučinenia v sume 1 000 eur oproti sťažovateľkou navrhovanej sume 10 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

87. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 707,45 eur.

88. Z už uvedeného ustanovenia zákona o ústavnom súde vyplýva, že sťažovateľka nemá obligatórny nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom, t. j. ústavný súd môže náhradu trov konania účastníkovi konania úplne alebo sčasti priznať podľa svojho uváženia, zohľadňujúc pritom konkrétne okolnosti daného prípadu a predovšetkým samotný výsledok konania.

89. V konkrétnych okolnostiach veci boli ústavnému súdu doručené dve ústavné sťažnosti, pričom sťažovateľka bola úspešná len vo veci ústavnej sťažnosti pôvodne vedenej pod sp. zn. Rvp 2162/2021. Ústavný súd preto sťažovateľke priznal náhradu trov konania v sume priznaného nároku za túto ústavnú sťažnosť.

90. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 predstavuje sumu 181,17 eur a hodnota režijného paušálu za rok 2021 je v sume 10,87 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 predstavuje sumu 193,83 eur a hodnota režijného paušálu

za rok 2022 predstavuje sumu 11,63 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) a za jednej úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 (replika sťažovateľky), ktorá po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty (právny zástupca sťažovateľky je platcom dane z pridanej hodnoty) predstavuje celkovú sumu 707,45 eur. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

91. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku nálezu).

VII.

92. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu